Yükseköğretimde yapay zekâ (YZ) kullanımına ilişkin politika ve strateji önerileri, kaynaklarda geniş bir şekilde ele alınmaktadır. Bu öneriler, YZ'nin sunduğu fırsatlardan yararlanırken olası riskleri en aza indirmeyi ve etik bir çerçeve oluşturmayı amaçlamaktadır.

Kurumsal Düzeyde Yapılması Gerekenler

- **Net Kullanım Politikaları ve Etik Kurallar Oluşturulmalı:** Yükseköğretim kurumları, YZ araçlarının nasıl ve ne zaman kullanılabileceğine (ve kullanılamayacağına) dair **açık yönergeler ve etik ilkeler tanımlamalıdır**. Bu politikalar, akademik dürüstlük, veri gizliliği ve fikri mülkiyet gibi konuları kapsamalıdır. Öğrencilerin ve öğretim üyelerinin YZ'nin etik kullanımı konusunda bilgilendirilmesi ve kullanım sınırlarının net bir şekilde tanımlanması önemlidir. Ayrıca, etik sınırların belirlenmesinde üniversiteler tarafından katı kurallar belirlenmesi gerektiği yönünde görüşler bulunmaktadır.
- **Eğitim ve Rehberlik Sağlanmalı:** Öğrenciler, öğretim üyeleri ve idari personel için **YZ'nin etkisini tartışma fırsatları yaratılmalı** ve YZ araçlarının etkin ve etik bir şekilde kullanılabilmeleri için **düzenli eğitimler ve rehberlik sağlanmalıdır**. Bu eğitimler, YZ okuryazarlığını geliştirmeyi, YZ ile etkili iletişimi ve iş birliğini öğretmeyi ve etik ile hukuki sorumlulukları kapsamalıdır. Öğretim elemanlarının YZ destekli teknolojilerin kullanımı konusunda eğitilmesi için eğiticilerin eğitimi programları düzenlenebilir.
- **Değerlendirme Kriterleri Gözden Geçirilmeli ve Güncellenmeli:** YZ kullanımının öğrenme çıktılarıyla nasıl ilişkilendirileceğine dair netlik sağlanmalı ve tüm **değerlendirme ve sınav biçimleri YZ'nin etkisini dikkate alarak yeniden incelenmelidir**. YZ'nin yetenekleri ve her göreve uygun olmayabileceği ölçme ve değerlendirme görevleri tasarlanırken göz önünde bulundurulmalıdır.
- **Veri Güvenliği ve Gizliliği Politikaları Geliştirilmeli:** Özellikle veri yoğun uygulamalar söz konusu olduğunda, **veri güvenliğini ve öğrenci mahremiyetini sağlamak için politikalar ve standartlar geliştirilmelidir**. "Diferansiyel gizlilik" gibi veri koruma dostu YZ tekniklerinin kullanılması önerilmektedir.
- **Sürdürülebilir Bir YZ Kullanım Stratejisi Benimsenmeli:** Yükseköğretim kurumları, topluma katkı sağlama ve eğitimde kaliteyi artırma hedeflerine ulaşmada YZ'yi stratejik bir araç olarak görmeli ve bu yönde uzun vadeli planlamalar yapmalıdır.
- **Disipline Özgü Düzenlemeler Yapılmalı:** Farklı akademik alanların kendine özgü ihtiyaçlarını yansıtan **disipline özgü YZ kullanım politikaları ve kılavuzlar oluşturulmalıdır**. Örneğin, hukuk veya tıp gibi alanlarda hasta mahremiyeti gibi özel konular dikkate alınmalıdır.
- **Etik Kurullar Oluşturulmalı:** Fakülte bünyesinde etik kurullar oluşturularak YZ kullanımına ilişkin etik sorunlar değerlendirilmeli ve net kullanım kriterleri belirlenmelidir.
- **Teknolojik Altyapı ve Erişim Eşitliği Sağlanmalı:** YZ ve diğer yenilikçi teknolojilerin üniversitenin eğitim ve öğretim süreçlerine dahil edilebilmesi için gerekli ekosistem, **dezavantajlı gruplar ve erişimde fırsat eşitliği bileşenleri de gözetilerek oluşturulmalıdır**. Birimler ve dersler için gerekli olan YZ uygulamaları,

öğrencilere ek maliyet oluşturmaksızın sağlanmalıdır.

Stratejik Yaklaşımlar

- **Dengeli ve Kontrollü İlerleme Benimsenmeli:** YZ teknolojileri yükseköğretimde **kucaklanmalı ancak kontrollü bir şekilde ilerlenmeli** ve temel becerileri korumaya yönelik önlemler alınmalıdır.
- **Proaktif Bir Tutum Sergilenmeli:** Üniversiteler, YZ'nin potansiyelini değerlendirmeli ve bu teknolojileri etkin bir şekilde kullanmak için **önceden planlama yapmalı ve hazırlıklı olmalıdır**.
- **Paydaş Katılımı ve İş Birliği Teşvik Edilmeli:** Öğrencilerin, öğretim üyelerinin ve diğer paydaşların YZ'nin etkileri konusundaki görüşleri alınmalı ve politika oluşturma süreçlerine dahil edilmelidir. Kurumlar arası ve disiplinler arası iş birliği teşvik edilmelidir.
- **Sürekli İzleme ve Adaptasyon Mekanizmaları Kurulmalı:** YZ kullanımının etkileri **çok yönlü biçimde izlenmeli ve yaklaşımlar teknolojik gelişmeler ve kullanım deneyimlerine göre düzenli olarak gözden geçirilmeli ve uyarlanmalıdır**. YZ'nin eğitimde etkin ve güvenilir bir araç olarak kullanılabilmesi için sürekli gelişim sağlanmalıdır.
- **İnsan Merkezli Yaklaşım Benimsenmeli:** YZ teknolojileri geliştirilirken ve uygulanırken **insani değerlere, ihtiyaçlara ve deneyimlere öncelik verilmelidir**. Empatik tasarım ilkeleri YZ sistemlerine entegre edilmelidir.
- **YZ Okuryazarlığı Geliştirilmeli:** Öğrencilerin, öğretim elemanlarının ve idari çalışanların **YZ okuryazarlık becerileri geliştirilmeli** ve bu teknolojileri eleştirel bir şekilde değerlendirme yetenekleri artırılmalıdır.

Ulusal ve Uluslararası İş Birliği

- Yükseköğretim Kurulu başta olmak üzere **ulusal otoritelerce belirlenmiş çerçeveler temel alınmalı** ve uluslararası standartlarla uyum sağlanmalıdır.
- Eğitim için **yerel YZ inovasyonlarının teşvik edilmesi** ve YZ kullanımına ilişkin **eşitlikçi, kapsayıcı ve etik politikalar ve düzenlemelerin hayata geçirilmesi** için ulusal düzeyde çalışmalar yapılmalıdır.

Bu politika ve strateji önerilerinin hayata geçirilmesi, yükseköğretimde YZ'nin potansiyel faydalarından en üst düzeyde yararlanmayı ve olası riskleri yönetmeyi sağlayarak daha etkin, verimli ve etik bir eğitim ortamının oluşturulmasına katkıda bulunacaktır.